

Dokumenttype	NOU 1987:34	Dokumentdato	1987-12-10
Tittel	Samisk kultur og utdanning. De enkelte sektorer. Administrasjon. (3. delinnstilling).		
Utvalgsleder	Myklevoll, Kirsten		
Utgiver	Kulturdepartementet		
Oppnevnt	1980-10-17	Sider	206
Kapittel	1 Sammendrag 1.1 INNLEDNING		

Forslagene i denne utredningen bygger på det prinsipielle grunnsynet et enstemming utvalg har presentert i sin første utredning, jfr. NOU 1985:14. Dette grunnsyn gjør at de fleste forslag i den 3. og siste utredningen er enstemmige.

I enkelte saker er det imidlertid dissenser fordi utvalgets medlemmer har valgt å tolke et felles premissgrunnlag noe forskjellig.

Kapittel 1	Sammendrag
	1.2 MANDATET, UTVALGETS SAMMENSETNING M.V. (KAPITTEL 2)

Kapittel 1	Sammendrag
	1.3 KRINGKASTING OG PRESSE (KAPITTEL 3)

Utvalget mener at samfunnet må være villig til å betale kostnadene ved å opprettholde en levedyktig, kvalitativt tilfredsstillende medievirksomhet for samene. Mediepolitikken må ta utgangspunkt i at erklærte målsettinger om likestilling mellom samisk og norsk kultur krever særlige ressurser. Samiske radio- og pressetilbud vil aldri kunne bli selvfinansierende, og de må sikres livsvilkår uavhengig av de finansieringsordninger som gjøres gjeldende for presse og kringkasting generelt.

Kringkasting

Utvalget foreslår at NRK/Sameradioen snarest mulig får samme sendetid og samme bemanning som distriktskontorene. På lengre sikt må Sameradioen videre kunne utvikles til å bli et alternativ til de norske sendingene.

For å unngå at Sameradioens sendinger skal kollidere med andre NRK-sendinger med stor lytterfrekvens, foreslår utvalget opprettelse av en egen samisk radiokanal, eller at sendingene gjøres til en del av det generelle radiotilbudet for hele landet.

Med økt bemanning i Sameradioen må en del av de programmer som i dag produseres på free-lance basis, komme inn i fastere former. Det gjelder bl.a. lulesamiske sendinger, musikkprogram og programmer for barn.

De sørsamiske sendingene foreslås administrativt tilknyttet Sameradioen, bl.a. for at det samiske radiotilbudet kontinuerlig skal kunne vurderes som et samlet tilbud for hele det samiske folk. Utvalget foreslår opprettet en fast sørsamisk programmedarbeiderstilling teknisk tilknyttet NRK/Trøndelag.

Linjesambandet i de sørsamiske områder utbygges slik at sendingene dekker hele det sørsamiske bosettingsområdet. Samarbeidet med Sverige må i denne sammenheng utvides. Sørsamiske sendinger vil kunne stimulere til språklig vekst og utvikling, uavhengig av den status dagens sendinger har. Resultatet av lytterundersøkelser bør ikke alene være retningsgivende for den videre utbygging.

Utvalget foreslår at Sameradioen gis muligheter til å opprette underkontorer etter behov. Det må videre opprettes en språklig konsulenttjeneste for Sameradioen og tilsettes medarbeidere med sikte på produksjon av faste barneprogram. Sameradioen må dessuten få muligheter til å produsere et ukentlig nyhetssammendrag på norsk beregnet på samer som ikke forstår samisk, og som informasjon til andre interesserte. Utvalget foreslår også at Sameradioen etablerer et fast kulturmagasin der aktuelle tema innen samisk kulturliv drøftes.

Utvalget mener at samiske kulturbehov bør vurderes i sammenheng med den videre TV-utbygging i Norge. Ut fra en samisk kultursynsvinkel peker Tromsø seg ut som et naturlig senter for et framtidig TV-2. Utvalget foreslår dessuten at faste samiske TV-sendinger etableres, at Sameradioen gis muligheter til å levere mer TV-stoff til riksprogrammene og at det blir faste samiske TV-program for barn.

Utvalget slutter seg videre til forslag i NOU 1985:11 (TV-2) om at det opprettes et samisk produksjonscenter lokalisert til et samisk kjerneområde, og at samisk programpersonell utdannes i samarbeid med et profesjonelt undervisningsmiljø. Det bør satses på en nasjonal, norsk enhet, som senere eventuelt kan gis en nordisk tilknytning. Sameradioen bør dessuten få en fast TV-medarbeider tilknyttet NRK/Oslo.

Rådet for sameradioen foreslås oppnevnt av Sametinget. Det må få en sammensetning som sikrer alle dialektgrupper innflytelse. Norsk sameråd delegeres oppnevningensmyndighet inntil Sametinget opprettes.

NRK må etter utvalgets mening spille den ledende rolle når det gjelder samisk radiodrift. Det bør likevel kunne utvikles et samarbeid mellom NRK og samiske nærradioer. Samisk utviklingsfond må kunne utvides til også å omfatte midler for investeringstilskudd til samisk nærradiodrift. For øvrig mener utvalget at samiske interessegrupper, i samarbeid med andre, må kunne støttes av ulike kultur- og finansieringsinstanser når nærradiotilbud opprettes i områder hvor samer er bosatt.

Utvalget antar at det ikke vil by på nevneverdige tekniske problemer å opprette nye radiokanaler som dekker alle samiske bosettingsområder i hele Norden. På nordisk plan bør dette arbeidet prioriteres.

Utvalget foreslår at det opprettes et nordisk samisk programråd for den fellesnordiske produksjon og koordinering av de samiske sendingene. Det bør videre innføres en utvekslingsordning mellom samiske TV-team i Norden, slik at samiske fjernsynsproduksjoner kan vises i alle nordiske land, uavhengig av hvor de er produsert. Produksjon av barneprogram må betraktes som et felles nordisk ansvar. Produksjonen av slike program vil kunne styrkes gjennom ansettelse av faste medarbeidere for slike program i Karasjok, Enare og Kiruna. Det bør videre tilføres nordiske midler til opprettelse av lydstudioer for innspilling av samisk musikk, som kan sendes over en felles nordisk radiokanal.

Utvalget foreslår også opprettet et nordisk samisk radioteater, som kan gi oppdrag til forfattere, musikere, teaterarbeidere, teatergrupper og faste, samiske teatre.

Pressetiltak.

Utvalget mener at samisk presse har små muligheter til å kunne konkurrere på de generelle pressevilkår. Dette gjelder særlig den samiskspråklige presse, ettersom leserpotensialet er nokså begrenset på grunn av utbredt morsmålsanalfabetisme. For samiskspråklige aviser foreslår utvalget derfor at kravet til opplag reduseres fra 2 000 til 750 for at disse kan bli listeført som berettigede til statsstøtte. Utvalget mener for øvrig at både norskspråklige og samiskspråklige sameaviser må kunne vurderes uavhengig av de generelle regler for pressestøtte, bl.a. ved å redusere kravet til utgivelsesfrekvens. Posten på statsbudsjettet beregnet på støtte til språkutvikling i samiske aviser/publikasjoner bør beholdes, og størrelsen på denne posten må kunne fastsettes gjennom samarbeid mellom

samiske rådsorganer og sentralmyndighetene. Utvalget foreslår at posten disponeres av Norsk sameråd/Sametinget. Utvalget forutsetter at samiske pressetiltak også vil kunne få støtte til etablering og investering fra Distriktenes utbyggingsfond og Samisk utviklingsfond.

Utvalget mener at det må være en målsetting å få økt omtale og presedekning av samisk stoff. Aktuelle tiltak i denne sammenheng kan være:

- støtte til et samisk pressebyrå i Norge;
- støtte til aviser som gir fast spalteplass for stoff på samisk;
- støtte til et samisk pressebyrå på nordisk basis.

Utvalget tilrår at de to førstnevnte tiltakene vurderes og eventuelt gjennomføres i Norge som et utgangspunkt for drøftinger på nordisk plan.

Utvalget tilrår videre at det avsettes midler på statsbudsjettet for periodiske samiske publikasjoner. Det må anses som en særdeles viktig oppgave å få i gang samiske barneblad med regelmessig utgivelse. Årbøker og andre publikasjoner på samisk og norsk som har spesiell verdi i kultur-/språkutviklingssammenheng, må også kunne støttes.

I nordisk sammenheng foreslår utvalget at tidsskrifter, barneblad m.v. prioriteres framfor rene nyhetsaviser. Permanent støtte til sørsamiske og lulesamiske foretak må delvis kunne finansieres av svenske finansieringskilder, mens Finland bør ha et spesielt ansvar for østsamiske pressetilbud.

Utvalget mener at et nordisk samisk pressekontor vil kunne gi en rimelig tilgang på informasjon om samene formidlet av samene selv. Opprettelse av dette må derfor vurderes.

Utvalgsmedlem Steinar Pedersen mener at offentlig støtte bare bør gis til samiske aviser, tidsskrifter m.v. som følger godkjente rettskrivninger.

Elementær journalistutdanning må etter utvalgets syn kunne gis ved den samiske videregående skole i Karasjok. For utdanning på høyere nivå må det øremerkes studieplasser for samer ved læreinstitusjoner som underviser i mediefag. På lengre sikt må journalistutdanning kunne gis ved en eventuell samisk høyskole.

Kapittel 1 Sammendrag

1.4 MUSIKK (KAPITTEL 4)

Den samiske musikktradisjonen, særlig joiken, må anses å ha stor verneverdi både vis-!-vis det samiske samfunn og det nordiske og europeiske samfunn.

I dag står det samiske musikkliv overfor en rekke uløste problemer. En del av de grunnleggende problemer kan bare løses av musikkyndige samer i samarbeid med samiske styringsorganer og de sentrale myndigheter. Utvalget foreslår derfor nedsatt en plangruppe som kan formulere målsettinger og praktiske retningslinjer for det videre utviklingsarbeid. Plangruppens arbeid bør ta sikte på:

- å definere hva samisk musikk er og hvordan den skal avgrenses som en spesiell samisk etnomusikalsk ytring;
- å klargjøre hvordan samisk musikk kan brukes til å styrke samisk identitet og samtidig øke forståelsen for forskjeller og samspill mellom ulike musikkulturer;
- å sikre samisk musikk status og utviklingsmuligheter på alle nivåer i undervisningssystemet;
- å gi samisk musikk og samiske musikere en formell status;
- å sikre utviklingsmulighetene for tradisjonell samisk sang og musikk samtidig som nye musikkformer utvikles;
- å utbre kjennskapet til og respekten for samisk musikk som en særpreget etnomusikalsk ytring, både innad i det samiske samfunnet og for publikum for øvrig.

Uavhengig av det foreslåtte planarbeidet foreslår utvalget at:

- arbeidet med å avklare de juridiske, opphavsrettslige spørsmål

- vedrørende joiketradisjonene gjenopptas og fullføres snarest mulig;
- det opprettes en stilling som programsekretær/musikkonsulent/produsent i Sameradioen.
- samiske musikere får anledning til å reise på turneer til skoler og grendehus i de samiske distrikter. Dette kan skje ved at region- og distriktsmusikervirksomheten også inkluderer samisk musikk;
- arbeidet med å videreutvikle samiske musikkfagplaner fortsetter med sikte på å få utarbeidet slike planer både for videregående skole og høyere musikkutdanning;
- bærere av lokale samiske musikktradisjoner sterkere koples inn i undervisningen inntil kompetansespørsmålene formelt er avklart;
- Sametinget og tilsvarende organer i Sverige og Finland får ansvaret for den videre planlegging av samisk musikkliv.

Kapittel 1 Sammendrag

1.5 LITTERATUR (KAPITTEL 5)

St.prp. 1 for 1964-65 uttrykker bl.a.: "Kvalitet og omfang av norsk originallitteratur er en av de viktigste forutsetningene for at norsk kultur skal overleve." Etter utvalgets syn må samisk litteratur vurderes tilsvarende i det samiske kulturbildet.

Samisk litteratur vil imidlertid fortsatt være avhengig av særlige støttetiltak både når det gjelder produksjon, distribusjon og ulike tilskudd til forfattere. Utvalget konstaterer at dagens støtteordninger har virket positivt på samisk kulturutfoldelse, men at det for litteraturens vedkommende kan være nødvendig å utvide disse.

Utvalget foreslår:

- det opprettes ei gruppe bestående av medlemmer fra Samisk utdanningsråd (eventuelt et utdanningsutvalg underlagt Sametinget), relevante læreinstusjoner og samiske forfattere som får i oppgave å utarbeide læreplaner og læremidler for bruk av litteratur i undervisningen;
- det opprettes økonomiske støtteordninger som sikrer samiske forfattere trygge arbeidsvilkår;
- det avsettes midler til årlige samiske manuskriptkonkurranser;
- de pågående forsøk med innkjøp av samisk litteratur gjøres permanente med fellesnordisk finansiering.
- Særtiltak i Norge til fremme av samisk litteratur bør i framtida administreres av Sametinget.
- Sametinget og de sentrale myndigheter skal ha ansvaret for norsk deltakelse i samarbeidet på nordisk plan.

Kapittel 1 Sammendrag

1.6 BIBLIOTEK (KAPITTELL 6)

I dag er det allment akseptert at samisk litteratur og litteratur om samene skal være tilgjengelig for et bredere publikum. Dette forutsetter at publikum relativt enkelt skal kunne få oversikt over eksisterende litteratur og at den skal være lett å få tak i. I denne sammenheng blir bibliotekenes oppgaver å utbygge sine samlinger samtidig som de styrker sin informasjon utad.

Utvalget foreslår:

- Samordning av bibliotekvirksomheten i Norge, Sverige og Finland med sikte på en rasjonell utnyttelse av eksisterende ressurser og fagekspertise;
- Det bør ytes ekstra støtte til biblioteker med flerspråklig befolkning. Dette bør inngå i en samlet løsning for kompensasjon for merutgifter som følge av tospråklighet.
- Det bør i Norge opprettes en stilling som bibliotekkonsulent med særlig ansvar for litteratur på samisk og om samene.
- Det bør overveies å opprette et samisk nasjonalbibliotek/en samisk bibliografisentral på nordisk basis. Alternativt må utvalgte biblioteker i Finland, Norge og Sverige kunne tilpliktes tjeneste som "samiske nasjonalbibliotek" i Norden;
- Inntil bibliotek tjenesten skissert ovenfor kommer i gang, videreføres prosjektet Samisk bibliografi og Samisk database ved Universitetet i Trondheim;
- Det innføres stimuleringstiltak for utdanning av samiskkyndig bibliotekpersonale;
- Karasjoga bibliotek/Sami sierrabibliotek (biblioteket i Karasjok) settes i stand til å løse sine tiltenkte oppgaver gjennom økte bevilgninger og økt bemanning;
- Det nedsettes ei nordisk arbeidsgruppe med oppgave å utrede et mer detaljert program for en bedre samisk bibliotek tjeneste og litteraturformidling;
- Det utarbeides en konsulentrapport om samisk bibliotek tjeneste på norsk side, som sammen med eksisterende svenske og finske utredninger vil kunne gi et vesentlig grunnlagsmateriale for den nordiske arbeidsgruppa.

Kapittel 1 Sammendrag

1.7 DUODJI (KAPITTEL 7)

De ulike aktiviteter innen samisk husflid, kunsthåndverk, sløyd og småindustri som omfattes av det samiske begrepet duodji, gjør utøverne til aktive deltakere i videreføringen av samisk kultur og tradisjon. Disse aktivitetene bidrar også sterkt til å markere samisk kultur utad. Utvalget tilrår derfor at dagens støtteordninger opprettholdes og utvides, og foreslår:

- at midler til duodji kanaliseres gjennom et kulturfond som administreres av Sametinget;
- at det opprettes opplærings- og utviklingsstipendier for duodjiutøvere;
- at veiledningstjenesten styrkes;
- at duodji kommer med som emne i leirskoletilbudene for barn og unge;
- at det etableres permanente ordninger som fører til fagbrev i duodji;
- at det opprettes et opplæringscenter for voksne i Kautokeino tilknyttet Samisk videregående skole (jfr. NOU 1985:24) hvor duodji er et av fagtilbudene;
- at arbeidsmarkedskurs i duodji prioriteres også i framtida. Arbeidsmarkedssentrene f.eks. i Kåfjord, bør drive slik opplæring;
- at det opprettes en permanent lærerutdanning i duodji. Lærere som ønsker å ta videreutdanning i faget, skal kunne få permisjon med lønn;
- at duodji etableres som en egen studieretning i et framtidig samisk høgskolesystem;
- at en eventuell markedsførings- og salgsorganisasjon i en overgangsperiode gis etableringsstøtte og støtte til drift gjennom allerede etablerte støtteordninger.

Kapittel 1 Sammendrag
1.8 BILLEDKUNST (KAPITTEL 8)

Ettersom basisfaktorene for samisk identitets- og kulturforankring må anses som truede, mener utvalget at det er særlig viktig at samisk preget billedkunst styrkes, utvikles og stadig markeres sterkere. I dag har de samiske kunstnere organisert seg. Dette har gjort det mulig å drive et målrettet arbeid for å bedre kunstnernes arbeidsvilkår. Etter utvalgets syn har man allerede etablert et grunnlag for samarbeid med myndighetene, som kan gi samiske kunstnere samme status og arbeidsvilkår som nordiske kunstnere generelt. Utvalget regner for øvrig med at samiske kunstnere vil få betydelig innflytelse i de forvaltningsorganer som vil bli tilknyttet Sametinget. De langsiktige løsninger vil derfor kunne etableres gjennom et bredt samarbeid mellom kunstnerorganisasjonene og de som har fått, eller vil få, delegert avgjørelsesmyndighet.

I dag anser utvalget følgende som særlig påkrevet:

- Samisk kulturfond (jfr. kap. 18) gis mulighet til å kunne yte stipendier til samiske kunstnere;
- Det opprettes en komite for innkjøp av samisk kunst;
- Samiske kunstnere må kunne brukes som konsulenter i forbindelse med utsmykking og innkjøp;
- Samiske kunstnere sikres arbeidsmuligheter for sin kunstutøvelse;
- Samisk billedkunst må i utdanningssammenheng vurderes sammen med mer tradisjonell duodjiutøvelse, jfr. kap. 7.

Kapittel 1 Sammendrag
1.9 TEATER (KAPITTEL 9)

Utvalget konstaterer at samisk teater har fått bedre vekst- og utviklingsmuligheter i løpet av 1980-årene. Dette har stor betydning for samisk kulturliv, og utvalget foreslår at utviklingen bør fortsette etter følgende retningslinjer:

- at et fast samisk teater etableres og lokaliseres til Kautokeino;
- at teateret gis økonomiske muligheter til videreutvikling og til utdanning av personale;
- at teateret gis økonomiske muligheter til å turnere i de områder der samer er bosatt;
- at teaterets kunstneriske arbeide også bør omfatte radioteater, TV-teater, film og annet som naturlig kan koples til teaterets virksomhet;
- at frie samiske grupper fortsatt kan få økonomiske tilskudd til sitt arbeide;
- at samisk teatersamarbeid på tvers av landegrensene stimuleres.

Kapittel 1 Sammendrag
1.10 KULTURMINNEVERN OG MUSEUMSVIRKSOMHET
(KAPITTEL 10)

Generelt

Utvalget støtter oppfatningen om at samisk kulturminnevern og museumsvirksomhet har stor betydning for vern og utvikling av samisk kultur og for samisk identitetsforankring. Ut fra sitt grunnsyn mener utvalget at arbeidet på disse kultursektorer i størst mulig grad bør defineres og utvikles av samene selv. Både statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter har et klart ansvar for å legge forholdene til rette for samisk medvirkning og engasjement. Utvalget mener imidlertid at økonomiske og administrative ordninger som fungerer godt, og som ikke hindrer samisk medinnflytelse, bør beholdes.

Definisjonsspørsmål

Utvalget har samlet seg om definisjoner av "samisk kulturminnevern" og "samiske museer" (jfr. 10.2.3 og 10.3.3), uten å sette opp strenge og eksklusive kriterier. Etter utvalgets syn vil definisjonsspørsmål kunne få direkte betydning både i økonomiske, organisatoriske og politiske sammenhenger.

Kulturminnevern

Utvalget mener at staten har et særlig ansvar for å legge forholdene til rette organisatorisk, økonomisk og faglig for at et effektivt samisk kulturminnevern skal kunne fungere og utvikles. Imidlertid bør kulturminnevernet være en prioritert oppgave også for fylkeskommuner og kommuner, som bl.a. har ansvaret for arealplanleggingen.

Utvalget forslår:

- Det statlige sentralorgan i kulturminnevernforvaltningen, Riksantikvaren (knyttet til Miljøverndepartementet), bør utbygges med relevant fagekspertise;
- Samisk kulturminnevern på distriktsnivå integreres i det øvrige kulturminnevernet, her med fylkeskommuner som forvaltningmyndighet;
- Tromsø museum får et hovedansvar for fagutvikling og forskning på høyt plan innen det samiske kulturminnevern og for frigivning av samiske kulturminner;
- Sametinget v/ dets kulturutvalg kan kreve å få seg forelagt kulturminnevernssaker som er relatert til arealplanleggingen og prosjekter og søknader om prosjektstøtte vedrørende samisk kulturminnevern. Sametinget bør likeledes bli forelagt alle frigivningssaker. Sami dolosmuitoraddi (Samisk kulturminneråd) bør kunne være rådgivningsorgan både for departementet og Sametinget, men utvalget antar at Sametinget etter hvert vil kunne overta de funksjoner dette råd er satt til å ivareta.
- De samiske museer og museumsavdelinger bør spille en vesentlig rolle i kulturminnevernet;
- De frivillige samiske organisasjoner bør fortsatt tas med i et aktivt samarbeid om kulturminnevernet.

Museumsvirksomhet

Utvalget foreslår at tre samiske museer får status som nasjonale museer med driftsfinansiering i alt vesentlig direkte over statsbudsjettet. Følgende museer, som utvalget benevner samiske hovedmuseer, bør få slik status:

- Samiid vuor',ka-davvirat/De samiske samlinger i Karasjok for det nordsamiske området;
- Nytt museum i Tysfjord (i dag under planlegging) for det lulesamiske området;
- Saemien sijte i Snåsa for det sørsamiske området.

Disse bør pålegges et faglig hovedansvar for den samiske museumsvirksomheten innen hvert sitt område, men også spille en vesentlig rolle innen kulturminnevernet. De bør dessuten konsentrere seg om helheten i samisk kultur og ha det naturlige ansvar for samarbeid over landegrensene.

Utvalget foreslår videre:

- Lokalmuseene bør i hovedsak fortsatt finansieres over tilskuddsordningen for halvoffentlige museer og dermed administrativt fortsatt knyttes til fylkeskommunene og dels til kommunene. Dette vil, etter utvalgets

mening, ikke være til hinder for et fruktbart samarbeid med andre lokalmuseer og med de samiske hovedmuseer.

- Fylker og kommuner som dokumenterer dårlig økonomi for de samiske museer innen fylket, bør kunne få økte rammer fra tilskuddsordningen for halvoffentlige museer;
- Det bevilges midler til årlige fagmøter for å styrke samarbeidet mellom de samiske museer, ett møte innen det enkelte hovedmuseumsområde og ett på nasjonalt/nordisk nivå;
- Samisk kulturfond bør kunne yte støtte til ekstraordinære tiltak innen samisk museums- og kulturminnevernarbeid;
- Fagutdanningsspørsmålet bør vies oppmerksomhet i samisk museums- og kulturminnevernsammenheng. Det bør opprettes stipendieordninger innen denne sektoren og iverksettes hospitantordninger hvor de samiske museer påtar seg konkrete forpliktelser;

Utvalget finner det for øvrig naturlig at samiske museumsavdelinger utenfor de tradisjonelle samiske bosettingsområder oppretter referansegrupper med tilknytning til samer bosatt i avdelingens virkeområde. Dette vil kunne få stor betydning for utflyttede samer.

Ett medlem i utvalget, Steinar Pedersen, mener at det ikke er mulig å fremme konkrete forslag om hvordan den endelige organiseringen av samisk kulturminnevern bør være. Debatten i de samiske organisasjoner og fagmiljøer må være avgjørende for den endelige utformingen. Dette medlem mener videre at Samiid vuor',ka-davvirat/De samiske samlinger i Karasjok, ved siden av å være et hovedmuseum for nordsamisk kultur, også skal være et særmuseum for hele den samiske kultur.

Kapittel 1 Sammen drag

1.11 BARNE- OG UNGDOMSARBEID (KAPITTEL 11)

Utvalget mener at innen oppdragelse og undervisning generelt tillegges inntrykk og opplevelser i oppvekstårene stor betydning for holdninger og kulturtilpasning senere i livet. Det er derfor nødvendig med en sterk satsing på tiltak overfor barn og unge om prinsippet om likestilling og likeverdighet mellom samisk og norsk kultur skal kunne realiseres. Utvalget vil i denne sammenheng peke på at det kan være nødvendig å avvike fra den formelle likestilling for å oppnå likeverdighet mellom samisk og norsk kultur i det norske samfunnet. Dette er særlig aktuelt når det gjelder tiltak overfor barn og unge.

Den samiske kulturs framtidige eksistens vil i stor grad være avhengig av om det lykkes å skape oppvekstmiljøer for barn der samisk og norsk kultur i størst mulig grad har samme status og oppleves som jevnbyrdige i kvantitativ og kvalitativ styrke. For å fjerne enhver tvil om barnehagelovens intensjoner foreslår utvalget følgende tilføyelse til lovens paragraf 4, fjerde ledd:

"Førskoletilbud for samiske barn skal være tilpasset deres språk og kultur."

Utvalget foreslår videre at Forbruker- og administrasjonsdepartementet følger opp resultatene av dagens forskning når det gjelder samiske barn og om nødvendig bevilger penger til videre forskning. Utvalget foreslår at departementet utvikler og gjennomfører et handlingsprogram med sikte på:

- å øke antall barnehageplasser for samiske barn;
- å styrke relevant førskolelærerutdanning på kort og lang sikt;
- å utvikle materiell til samiske barnehager;
- å utvikle veiledningsmateriell for distribusjon til foreldre og fagpersonell;
- å utvikle språktreningsprogrammer.

Dette arbeidet bør skje i nært samarbeid med Samisk utdanningsråd eller det forvaltningsorgan som eventuelt får tilsvarende oppgaver når Sametinget

etableres. Utvalget foreslår en konsulentstilling knyttet til arbeidet.

Utvalget foreslår videre at midler til spesielle tiltak for barn utenom førskoleinstitusjonene i framtida blir forvaltet av det organ som disponerer midlene i et samisk kulturfond (jfr. kap. 18).

Ved overføring av midler til et samisk kulturfond må en videre ta hensyn til at de samiske ungdomsforeningene som arbeider på et klart definert samisk grunnlag, blir sikret en rimelig basis for sitt identitetsskapende og identitetsutviklende arbeid. For øvrig mener utvalget at mer allmenne tiltak for samisk ungdom i første rekke er et kommunalt ansvar. Også innen denne sektor må kommunene få dekket merutgifter som følge av tospråklighet.

Det fellesnordiske ungdomsarbeidet må kunne finansieres av fellesnordiske finansieringskilder.

Kapittel 1 Sammen drag

1.12 IDRETT (KAPITTEL 12)

Et flertall i utvalget (alle unntatt Eriksen) finner det rimelig at samene også bruker idretten som et virkemiddel for å styrke den samiske fellesskapsfølelse innad og markere samisk identitet utad. Denne aktiviteten må i utgangspunktet betraktes som et supplement og et alternativ til den generelle idrettsbevegelse. Flertallet i utvalget mener at samisk idrett i prinsippet delvis kan vurderes på linje med bedriftsidrett, bygdelagsidrett og skoleidrett. De samiske idrettsarrangementene har for øvrig markert seg som populære tiltak og koples gjerne sammen med en rekke andre kulturaktiviteter. Dette bidrar utvilsomt til å utbre kjennskapet til samisk kultur og til å styrke de sosiale bånd mellom samer fra ulike regioner. Flertallet i utvalget foreslår derfor at:

- samisk idrett må, på lik linje med annen idrett, kunne få støtte fra kommuner, fylker og stat;
- kulturarrangement i forbindelse med samisk idrett må, på linje med andre kulturarrangement, fortsatt kunne få støtte fra kommuner, fylker og stat;
- samisk idrett må kunne støttes av de kulturmidler som spesielt avsettes til samisk kultur, jfr. det utvidete kulturbegrep;
- Nordiske samers idrettsforbund/Samiid valastallan lihttu må kunne få støtte av nordiske sameorganer.

Utvalgsmedlem Hans Eriksen mener at samene prinsipielt ikke har behov for å organisere seg i andre idrettsforbund enn de som gjelder den øvrige befolkning og avviser derfor flertallets forslag og premisset for dem. Dette medlem mener at spesielle samiske idrettsarrangement bør være selvfinansierende på lik linje med de idrettsarrangementene som de generelle idrettsorganisasjonene driver.

Kapittel 1 Sammen drag

1.13 KIRKE- OG MENIGHETSLIV (KAPITTEL 13)

Den norske kirke var i lange perioder den eneste norske samfunnsinstitusjonen som i noen grad viste vilje til å ta hensyn til samenes kulturgrunnlag i sitt virke. Etter utvalgets syn har dette gitt Kirken en posisjon blant samene som ingen andre samfunnsinstitusjoner har. Denne tradisjonen gir Kirken et spesielt ansvar, ettersom den trolig fortsatt vil spille en sentral rolle i samenes religiøse liv. Utvalget antar videre at Kirken fortsatt vil være betydningsfull som kulturfaktor,

holdningsskaper og autoritet i de samiske menigheter.

Utvalget mener at en vesentlig del av de praktiske retningslinjer for Kirkens virksomhet må utformes av Kirken selv og dens interne organer, og den må derfor betrakte det som en svært viktig oppgave å få utarbeidet en samlet plan for arbeidet i samiske menigheter.

Rent konkret vil utvalget peke på følgende aktuelle oppgaver

- utgivelse av Kirkens grunnleggende dokumenter og dens liturgiske bøker i aktuell språkform både på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk;
- avklare hva det innebærer at Den norske kirke også er en "samisk kirke";
- avklare hvordan ansvaret for de spesielle tjenester overfor samene skal ivaretas og fordeles innen Den norske kirke;
- fremme tiltak som bl.a.:
 - styrker skoleringen og rekrutteringen av samiskkyndig personell;
 - tilrettelegger arbeidet i samiske menigheter og tjenester for spredtboende samer/samiske miljøer utenom de samiske sentralområder;
 - sikrer nødvendige ressurser for å gjennomføre ønskede reformer

Utvalget vil for øvrig peke på at Kirken i sitt arbeid bør ta hensyn til både nordsamiske, sørsamiske og lulesamiske språkbrukere, og i den forbindelse vurdere revisjon av kgl. res. av 24.02. 1948 for eventuell fastsetting av tilsvarende regler for alle kirketilsatte. Dessuten bør opprettelse av et kirkelig fagorgan i samesaker vurderes.

Utvalget mener at religiøse sendinger i radio må bli riksdekkende, og høytidsgudstjenester bør bli sendt til faste tider. Også i fjernsynet må det finnes plass til regelmessige sendinger på samisk.

Den norske kirke bør også vurdere en mer formell kontakt med samisk kirkeliv i Sverige og Finland. Gudstjenester/andakter på samisk i radio eller TV må kunne følges i hele det samiske bosettingsområdet, uavhengig av hvor de sendes fra.

Kapittel 1 Sammendrag

1.14 KULTURBYGG (KAPITTEL 14)

Utvalget konstaterer at staten i dag har et ansvar som bygger, eier og driver av rent nasjonale samiske kulturbygg. Utvalget mener at staten også må stå for bygging og drift av bygg beregnet på kulturaktiviteter som faller innenfor statens ansvarsområde, selv om andre enn staten formelt sett står som eier og driver av disse bygg.

Utvalget mener at det bør vurderes å delegere ansvaret for nasjonale samiske kulturbygg til Sametinget. Likeledes bør det overveies å delegere Sametinget myndighet til å prioritere mellom konkurrerende ønsker og behov. Utvalget forutsetter her at Sametinget etablerer formell kontakt med mer generelle styrings- og forvaltningsorganer.

Det kan tenkes flere alternative løsninger for eier og driftsansvaret for lokale og regionale kulturbygg. Utvalget finner det ikke riktig å skissere detaljløsninger på hvordan samiske interesser skal sikres innflytelse her, men regner med at dette er et problemfelt som Sametinget vil arbeide med.

I de tilfeller der kulturbygg også skal gi plass for service og næringsdrift, bør byggene få tilført midler fra Distriktenes utbyggingsfond. Dessuten bør midler fra Samisk utviklingsfond kunne anvendes innen fondets virkeområde.

For øvrig forutsetter utvalget at Norsk kulturfond, Samisk kulturfond, departementene, fylkeskommuner og kommuner kan gi støtte til kulturprosjekt, innkjøp av kunst og til oppsetting av kulturarrangementer i kulturbyggene for at de skal kunne utnyttes maksimalt.

Dersom kommuner eller fylkeskommuner skal kunne finansiere eller delta i finansiering av samiske kulturbygg, må de sikres et inntektsgrunnlag for dette. Det bør vurderes å bygge kriterier for dette inn i inntektssystemet.

Kapittel 1 Sammendrag

1.15 HØYERE UTDANNING OG FORSKNING (KAPITTEL 15)

Den 4. september 1986 oversendte utvalget en rapport om høyere utdanning og forskning til Kultur- og vitenskapsdepartementet. Rapporten er utarbeidet av Nordisk samisk institutt etter oppdrag fra utvalget.

Med rapporten fulgte et notat utarbeidet av utvalget, og innholdet i notatet er i det vesentligste sammenfallende med kapittel 15 i denne utredningen.

Utvalget betrakter det som relevant samisk kulturarbeid å arbeide for nærmere å definere samisk høyere utdanning og forskning i forhold til tilsvarende aktiviteter av mer generell art.

Utvalget mener at i arbeidet med å bygge opp en autonom samisk høyere utdanning og forskning med lokalisering av institusjoner i samisk bosettingsområde, bør etablering av en samisk vitenskapelig høgskole ha høyeste prioritet. Tanken om en slik institusjon har for øvrig bred politisk og faglig støtte.

Etter utvalgets mening bør en samisk vitenskapelig høgskole få en desentralisert struktur med utvikling av "avdelinger" med spesielle fagtilbud lokalisert til ulike deler av det samiske bosettingsområdet både i nord og sør. Det administrativt/koordinerende (og dels faglige) senter bør være ved Nordisk samisk institutt i Kautokeino. Utvalget mener at det haster med å komme i gang med planleggingen av en egen samisk vitenskapelig høgskole og slutter seg til forslaget i Nordisk samisk institutts rapport om at det opprettes en plangruppe som kan drive arbeidet fram.

Kapittel 1 Sammendrag

1.16 NORDISK SAMARBEID (KAPITTEL 16)

Utvalget viser til at samene har et utstrakt samarbeid over landegrensene og at nordiske lands myndigheter også har erfaring og tradisjoner når det gjelder å løse samiske spørsmål i fellesnordisk regi. De internasjonale traktater og konvensjoner som de nordiske landene har sluttet seg til, er dessuten retningsgivende når de utformer sin minoritetspolitikk.

Det samiske befolkningsinnslaget er større i Norge enn i de andre nordiske land. Det særlige ansvaret som dette medfører, gjenspeiles for øvrig i at man på norsk side i de senere år har satset mye sterkere på samiske kultur- og utdanningstiltak enn f.eks. i Sverige og Finland. Når det gjelder samespørsmål, mener utvalget at det er viktig å komme fram til en nordisk samkjøring, som forplikter de enkelte stater i et bindende avtaleverk. Dette må kunne betraktes som en videreføring av de avtaleverk de nordiske landene allerede har sluttet seg til. Ut fra vurderingene skissert ovenfor, finner utvalget det naturlig at norske myndigheter tar initiativet til å få i gang et arbeid med sikte på en nordisk traktatfesting av samiske kulturrettigheter. Denne bør ha som målsetting å harmonisere de forskjellige nasjonale ordninger når det gjelder:

- representativitet og konstitusjonelle ordninger;
- språkforhold;
- grunnskoleforhold;
- forskning og høyere utdanning;
- almennkulturelle tiltak;

- fordeling av utgifter;
- næringsliv og ressursdisponering

Utvalget mener at det bør være nordiske finansieringsordninger av vesentlige nordiske tiltak.

Utvalget mener videre at det er behov for et representativt, offisielt organ for samene også på nordisk basis og et organ for de nordiske myndigheter som får ansvaret for å samordne den fellesnordiske innsatsen i samiske spørsmål.

Kapittel 1 Sammen drag

1.17 ANDRE KULTURFORHOLD (KAPITTEL 17)

Kapittel 17 behandler summarisk en del forhold utvalget av ulike grunner ikke har utredet nærmere.

Film og videogram

Utvalget mener det må være en viktig oppgave for norske og nordiske kulturinstitusjoner å bidra aktivt til å støtte opp om samisk film- og videogramproduksjon. Den kulturelle effekt av satsing på visuelle samiske media må antas å kunne bli betydelig ettersom en stor del av det samiske publikum er bosatt i områder der underholdnings- og aktivitetstiljøet er mindre omfattende enn i mer sentrale strøk. Også i undervisningssystemet vil disse medier spille en betydelig rolle.

Data- og moderne kommunikasjonsteknologi

Utvalget mener at dersom samiske kulturytringer skal kunne være synlige i det moderne samfunns- og kulturliv, kan de ikke stå utenfor utviklingen innen moderne data- og kommunikasjonsteknologi. Rammebetingelsene for den framtidige utviklingen må derfor fastsettes så snart som mulig, og utvalget foreslår at det skjer gjennom et samarbeid mellom representanter for den samiske opinion, den samiske språkekspertise og Samisk utdanningsråd.

Kostnadene ved ulike tekniske løsninger må utredes av Datasekretariatet, i samarbeid med samiske representanter som har arbeidet med problemene. Deretter treffes de endelige avgjørelser av myndighetene etter råd fra representative politiske og faglige samiske organer.

Styrking av samisk historiebevissthet

Utvalget mener at den samiske befolkning i stor grad mangler kunnskaper i egen historie. Årsaken til dette er bl.a. den tidligere styrte avnasjonaliseringspolitikken overfor samene og de spesielle tradisjoner i norsk historieforskning og historiefremidling. Utvalget regner det som en selvfølge at samisk historie etter hvert får sin rettmessige plass ved utdannings- og forskningsinstitusjonene, men det kan også være nødvendig med ikke-institusjonerte tiltak for å styrke samisk historieforskning og historiefremidling. Utvalget foreslår derfor at det samiske kulturfondet som opprettes, også skal kunne yte bidrag til utarbeiding og/eller revisjon av bygdebøker, biografier over samiske pionerer, demografiske studier, kulturhistoriske oversikter m.v.

Samisk arkiv

Utvalget ser på arkivspørsmål som en sak av stor kulturpolitisk, fagpolitisk og faglig betydning. Derfor mener utvalget at:

- Det pågående utredningsarbeid som vedrører dette spørsmålet forseres, slik at det så raskt som mulig kan skapes grunnlag for konkret oppfølging av saken.
- Nordisk samisk institutt bør under utredningsarbeidet ha nær kontakt med samiske organisasjoner og institusjoner, og med faghistoriske og arkivfaglige miljøer.
- Samiske arkiv bør i første omgang etableres som nasjonale tiltak selv om

spørsmålet ideelt sett burde løses nordisk.

- Øyeblikkelige registrerings- og bergningsaksjoner er nødvendige inntil et permanent samisk arkiv er etablert.

Kapittel 1 Sammen drag

1.18 ADMINISTRASJON OG STYRING (KAPITTEL 18)

Utvalget tar utgangspunkt i at administrasjonen og styringen av samisk kultur- og utdanningspolitikk må utformes slik at den fører til realisering av ønskede målsettinger. Det er derfor nødvendig å skape en ansvarsfordeling mellom de ulike nivåer og grener i forvaltningen som sikrer følgende:

- Samisk styring i beslutningsprosessen. Utvalget mener at representative samiske organer må få en sentral stilling i spørsmål som gjelder:
 - målformulering;
 - prioritering av kultur- og utdanningstiltak;
 - evaluering, debatt og justering av kultur- og utdanningspolitiske målsettinger.
- Hensiktsmessige og koordinerte kontaktformer mellom landets politiske ledelse/sentralforvaltningen og egne samiske organer.
- Kontakt mellom organer med særlig ansvar for samiske kultur- og utdanningsspørsmål og tilsvarende organer generelt, bl.a. for å klarlegge/justere ansvarsforhold og kompetansegrenser.
- at nyanserte politiske betraktninger og faglig holdbare vurderinger får nødvendig innflytelse i beslutningsprosessen.

Utvalget understreker at det forannevnte ikke skal frita eksisterende organer for engasjement i samiske kultur- og utdanningsspørsmål. Samene må selvsagt stå på like fot med andre norske borgere også i en mer generell kultur- og utdanningssammenheng.

Mer konkret foreslår utvalget:

Den politiske styring sentralt.

Både for å heve samespørsmålenes prestisje, og for å styrke samordningen mellom de ulike fagsektorer, mener utvalget at det koordinerende ansvar bør flyttes fra Kommunal- og arbeidsdepartementet til Statsministerens kontor, og at det opprettes en egen statssekretærstilling for samesaker ved dette kontor.

Sametingets oppgaver.

Utvalget mener at Sametingets oppgaver skal være knyttet til følgende:

- formulering av de prinsipielle retningslinjer for den framtidige politikk;
- samarbeid med de sentrale myndigheter ved utforming av lover, regler og andre praktiske retningslinjer vedrørende samiske kultur- og utdanningsspørsmål.

Dessuten finner utvalget det rimelig at Sametinget får en sentral funksjon som samenes kontaktledd med den sentrale politiske ledelse og statsforvaltningen når det gjelder fastsettelse av de økonomiske rammer for bl.a. samiske kultur- og utdanningstiltak. Utvalget finner det også rimelig at Sametinget delegeres myndighet ved fordeling av midler til de ulike sektorer som gjelder samisk kultur og utdanning.

Utvalget mener dessuten at Sametinget skal representere samene i Norge i et eventuelt nordisk samisk representativt organ.

Sentrale utvalg underlagt Sametinget.

I og med at det dannes et nytt representativt organ for samene i Norge, antar utvalget at det vil være lite hensiktsmessig å beholde de styrer og råd som nå oppnevnes sentralt.

Utvalget mener at de spesielle forvaltnings- og styringsorganer med samespørsmål som spesielt arbeidsfelt, må ses i sammenheng med Sametingets opprettelse og funksjoner. Utvalget foreslår derfor følgende organisasjonsmodell, som visuelt kan framstilles slik:

(Modellen "SAMETINGET - organisering og ekstern tilknytning i kultur- og utdanningsspørsmål" er utelatt:)

Merknader vedrørende Sametingets oppnevning og sammensetning:

Et medlem, Oskal Eira, slutter seg til modellen under forutsetning av at Sametinget blir et representativt organ der også reindriftssamene sikres representasjon.

Merknader om de enkelte utvalg i den foreslåtte administrasjonsmodell:

1. Medlemmene Digre, Mikalsen, Myklevoll, Niemi og Pedersen mener at Sametinget selv skal oppnevne medlemmer til de foreslåtte utvalg.
2. Medlemmene Eriksen, Holm Bull, Kalstad, Oskal Eira og Aarseth mener at språk-, kultur- og utdanningsspørsmål må forvaltes samlet av ett organ med betegnelsen Samisk utdannings-, kultur- og språkråd (SUKS). I fagsakene foreslås rådet delt i et utvalg for utdanning, et kulturutvalg og et språkutvalg. Utvalgene skal på sine saksområder opptre selvstendig, slik at f.eks. kulturutvalget blir styre for et samisk kulturfond og språkutvalget får status som et samisk språkråd.

Disse medlemmer foreslår videre at rådet (SUKS) skal ha 15 medlemmer hvor Sametinget velger 3 medlemmer til hvert av de nevnte utvalg, i alt 9 medlemmer. Kultur- og vitenskapsdepartementet oppnevner to medlemmer til kulturutvalget og to medlemmer til språkutvalget, i alt 4 medlemmer, mens Kirke- og undervisningsdepartementet velger to medlemmer til utdanningsutvalget.

Utvalget står samlet i synet på hvordan oppgavene skal fordeles på de nye forvaltningsorganene.

Utdanningsutvalget

Utvalget mener at det blir vanskelig å opprettholde Samisk utdanningsråd (SUR) i sin nåværende form utenfor Sametingets ansvarsområde. Utvalget foreslår derfor at oppgavene som SUR har i dag, legges til Sametinget, og at sekretariatet går inn som en avdeling i dets administrasjon, med hovedoppgave å forberede saker for utdanningsutvalget. Sametinget v/utdanningsutvalget skal ha oppgaver innen all samisk utdanning. Det er derfor nødvendig at sekretariatet har ekspertise innen felter som gjelder førskolebarn, grunnskole, videregående skole og høyere utdanning. Utvalget forutsettes å få en rådgivende funksjon overfor politiske beslutningsorganer, og det bør ha formelle kontaktlinjer med de generelle fagorganer for utdanning i Norge. Utdanningsutvalget bør forberede Sametingets behandling av mer prinsipielle utdanningsspørsmål.

Språkutvalget

Dette utvalget skal fungere som et samisk språkråd i Norge. Utvalget forutsetter at det opprettes et offisielt, fellesnordisk samisk språkråd, hvor språkutvalget inngår som en norsk seksjon. Språkutvalgets oppgaver bør for øvrig være følgende:

- språkutvikling og språkvern, bl.a. arbeid med normeringsspørsmål;
- rådgivning og bistand overfor offentlige organer og institusjoner;
- å ta initiativ som bidrar til realisering av språkloven;
- å samordne tolketjenesten og opplæring av tolker;
- å organisere arbeidet med oversettelse av offentlige dokumenter;
- å være rådgivende organ i ankesaker som har tilknytning til offisiell samisk språkbruk og språkundervisning, jfr. paragraf 15 i utvalgets forslag til språklav (NOU 1985:14);
- å bistå Samisk utdanningsutvalg (Samisk utdanningsråd) med språklig kontroll av lærebøker.

Kulturutvalget

Utvalget foreslår at Sametinget v/kulturutvalget får delegert myndighet til å forvalte deler av de midler som i dag sorterer under ulike

departementer og rådsorganer. Dette bør etter utvalgets mening utgjøre grunnstammen i et framtidig samisk kulturfond.

Det er imidlertid utvalgets forutsetning at opprettelsen av et samisk kulturfond ikke skal fritta andre, mer generelle forvaltningsorganer, fra alt ansvar for samisk kultur. Utvalget vil ikke fremme forslag til instruks for fondet, men mener at det må være en oppgave for Sametinget (i samarbeid med de sentrale myndigheter) å utforme retningslinjer for hvordan fondet skal disponeres. Utvalget ser det dessuten som svært viktig at det etableres kontaktlinjer og kontaktledd mellom kulturutvalget og andre organer som arbeider med likeartede spørsmål innen kulturlivet.

I konkrete enkeltsaker bør kulturutvalget få ansvar for følgende:

- fordeling av de midler Norsk kulturråd disponerer vedrørende musikk, litteratur, kunst og billedkunst/kunsthåndverk;
- fordeling av de allmenne kulturmidler og midlene til duodji som Kommunal- og arbeidsdepartementet disponerer;
- fordeling av tilskudd til samiske kuturforeninger og frie, samiske teatergrupper;
- å være rådgivningsinstans og eventuelt få delegert myndighet ved fordeling av støtte til samiske aviser;
- å samarbeide med Miljøverndepartementet, Kultur- og vitenskapsdepartementet og aktuelle faginstanser i saker som vedrører samisk kulturminnevern;
- å fordele de midler Forbruker- og administrasjonsdepartementet avsetter til særlige tiltak for samiske barn;
- å fordele midler til samisk presse, tidsskrifter, nærradiovirksomhet m.v.
- å ta initiativ for å få i gang særlige samiske kulturtiltak, bl.a. ved å utrede tiltak som kan utløse samisk kulturutfoldelse;
- å samarbeide med Kultur- og vitenskapsdepartementet og fylker i spørsmål som vedrører museer, bibliotek, kulturbygg m.v.

Behandling av ankesaker

5 medlemmer i utvalget (Digre, Mikalsen, Myklevoll, Niemi og Pedersen) mener at i saker hvor Sametinget har fått delegert myndighet, skal dets vedtak være endelige, uten ankemuligheter for noen part. I enkeltvedtak som gjøres av utvalgene, må Sametinget kunne være ankeinstans.

5 medlemmer (Eriksen, Holm Bull, Kalstad, Oskal Eira og Aarseth) forutsetter at Samisk kultur-, utdannings- og språkråd (SUKS) administrativt skal være underlagt Sametinget og at Sametingets vedtak skal være retningsgivende for rådet. Disse medlemmer mener at fagdepartementene skal være ankeinstanser for rådets vedtak. Departementene må imidlertid kunne delegere ankebehandling av visse saksområder til Sametinget.

Nordisk samarbeid

De utredningsarbeider om samiske rettigheter som har funnet sted i Norden de senere år, oppfattes av utvalget som et utslag av at behovet for å markere både myndighetenes og samenes roller har blitt stadig mer markert. Utvalget mener at det er nødvendig å opprette:

- et fellesnordisk samarbeidsorgan mellom de sentrale, politiske myndigheter i de nordiske land som kan behandle mer allmenne samespørsmål;
- et fellesnordisk representativt organ for samene med offisiell status, valgt for og av samene.

Særmerknad fra Hans Eriksen

Utvalgsmedlem Hans Eriksen har følgende særmerknad til hele kapittel 18: "Sametinget skal overta de oppgaver og det ansvar som Norsk sameråd har i dag.

Et sameorgan - hvor to landsomfattende sameorganisasjoner - nemlig NRL og SLF - blir stående utenfor, bør ikke på noen måte få delegert mer myndighet enn nåværende Norsk sameråd. Jfr. særmerknaden til Berit Oskal Eira, som også reserverer seg.

For øvrig virker det underlig at Samekulturutvalget skal utrede administrasjonsordninger for et organ som er foreslått av et annet

utvalg - nemlig Samerettsutvalget."

Kapittel 1 Sammen drag

1.19 UTBYGGINGSSAKER OG MODERNE NÆRINGSUTVIKLING
- VIRKNINGER PÅ SAMISK KULTUR (KAPITTEL 19)

Utvalget mener at det materielle grunnlaget for samisk kultur og livsform spiller en sentral rolle for samekulturens framtidige utvikling. Utvalget foreslår derfor at aktuelle lover får en utforming som sikrer at samiske nærings- og kulturinteresser analyseres som en del av helhetsperspektivet, før naturinngrep foretas. Likeledes mener utvalget at hensynet til det lokale ressursgrunnlaget i mange tradisjonelle samebygder må vies større oppmerksomhet i den totale ressursdisponeringen. Utvalget viser i den sammenheng til artikkel 27 i FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter.

Kapittel 1 Sammen drag

1.20 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER
AV UTVALGETS FORSLAG (KAPITTEL 20)

I kapittel 20 drøftes de økonomiske konsekvenser av utvalgets forslag. Enkelte virkninger lar seg til en viss grad beregne, mens andre foreløpig ikke lar seg tallfeste.
